

Romerske gemmer i Thorvaldsens Museum

Den lille stribede agat (fig. 1), der kan dateres til den romerske republiks sidste årtier, er lige som de to følgende gemmer indsat i en moderne ring. Gemmebilledet er interessant på grund af detaljerigdommen. En kvinde er fremstillet siddende foran en kurv, til den ene side ses et mindre træ,

til den anden side et kornaks. Øverst i billedfeltet en vandret thyrsosstav, hvorpå en krage har slået sig ned. Mellem kvinden og kurven en myre. Som allerede påpeget af A. Furtwängler, i forbindelse med gemmer med tilsvarende fremstillinger, lader Thorvaldsen-gemmen og dens talrige paralleller (note 6) sig uden tvivl forklare gennem et lanuvisk sagn. Betydningsfuldt i denne forbindelse er fuglens art: en krage, Juno Sospitas hellige fugl. Alt, søvnen i lunden, kornakset, myren og kurven med kage, stemmer overens med det antikke sagn. Men når endnu en person, en hyrde f.eks., optræder som tilskuer til sceneriet på andre ellers lignende gemmebilleder, kan fremstillingen ikke længere betragtes som holdt inden for rammerne af det ovennævnte sagn, i følge hvilket pigen skulle opholde sig alene i gudindens hellige lund. Det er derfor værd at bemærke, at fuglen her snarere må opfattes som en ørn (note 7). A. Alföldi har påpeget, at det må dreje sig om Rea Silvia, som i en drøm gennem Jupiters ørn fik åbenbaret sine efterkommeres herredømme. Med en tredje række gemmer synes der snarere at være tænkt på Atia, Augustus' moder (E. Simon). Atia er her opfattet som Rea Silvia, moder til den »nye Romulus«. Slangen, som ses ledsage Atia, tilhører Apollon, i hvis helligdom begivenheden finder sted.

Med udgangspunkt i Thorvaldsen-gemmen forsøger forfatteren nu en gruppering af gemmerne og deres varianter i overensstemmelse med de tre ovennævnte fortolkningsmuligheder; fortolkninger som i faglitteraturen ofte er blevet sammenblandet.

På karneolgemmen (fig. 2) ses fremstillet et vædderhoved liggende på et rundalter. På den ene side af alteret står en kriger, på den anden side er landskabet angivet med et træ, over hvis grene offerdyrets skind er ophængt. En slange snor sig op ad træstammen. Det bemærkes, at skindet er centralt placeret i billedkompositionen, hvilken blot yderligere bekræfter den i sig selv nærliggende tanke, at fremstillingens emne er Jason, som i det fjerne Kolchis forsøger at bortføre det gyldne skind. Den kostbare gemme viser os altså et mythologisk sujet, som i 2. og 1. århundrede f.Kr. må have været yderst populært (note 18). En mere indgående analyse viser, at gemmeskæreren ikke desto mindre har indføjet elementer fra et andet hyppigt anvendt motiv: en kriger modtager et orakelsvar, stående foran en af en slange omsnoet søjle.

Karneolen (fig. 3) er den bedste repræsentant for en sjældnere forekommende fremstilling, der gengiver Diogenes halvt skjult i sin »tønde«.

Diogenes samtaler med en anden filosof, som sidder over for ham, med en åbnet bogrulle holdt frem foran sig. Den optrædende hund forstyrrer ikke i et kyniker-miljø. Fremstillingen kendes fra hellenistiske relieffer og terrakottalamper (note 20), samt fra nogle få gemmer fra den romerske republiks tid (note 21).

På den lille sarder (fig. 4) ses gengivet en Poseidon med foden anbragt på en skibsstævn. I den ene hånd en trefork, den anden er holdt om bag hoften, og en kort kappe (chlamys) hænger ned fra armen. Når fremstillingen påkalder sig vor interesse, skyldes det, at den inden for glyptikken viderefører en gammel type, som allerede optræder på etruskiske skarbærer fra det 3. århundrede f.Kr. (note 23 og 27). Lignende fremstillinger på gemmer og mønter, samt den velkendte statue i Lateran Museet, Rom (note 24), om end indbyrdes varierende, må formentlig anses for inspireret af en berømt Poseidon-statue af billedhuggeren Lysippos. Lysippos's arbejde er gået tabt, men fremstillinger som de her nævnte kan give os et indtryk af, hvordan originalskulpturen har set ud.

Peter Zazoff

Oversat af Torben Melander